

פניני הרמז

יו"ל ע"י "קהילת הרמה" בירושלים עיה"ק תובכ"א
שע"י יוצאי ישיבה הרמה דלונדון יצ"ו

בנשיאות עט"ר מרן ראש הישיבה הגאון הגדול רבי אליקים שלעזינגער שליט"א

מפניני רבינו:

ויאמינו בד' ובמשה עבדו. (יד. לא.), כתב בתרגום אונקלוס על פסוק זה, והאמינו במימריה דה'. ולהלן עזי וזמרת קה כתב, תוקפי ותשבחתי דחילא ד', ולהלן וארוממנהו כתב, ואפלח קדמוהי ע"כ. לימודים נפלאים יוצאים מדברי תרגום אלה, כי עניני העבודה אינם ענינים מופשטים התלויים במחשבה גבוהה גרידא אלא הכל תלוי בפועל ההנהגה, כי אין אמונה אלא שמירת מצוותיו ית', מימרא דה', ואין כח הבטחון אלא ביראת ד', ואין הרמת כבודו ית' אלא בעבודת ד'.

(מתוך ספר בית אב עה"ת ח"א)

ויאמר ה' אל משה מה תצעק אלי וגו'. (יד. טו.), ברש"י: מה תצעק אלי. למדנו שהיה משה עומד ומתפלל אמר לו הקב"ה לא עת עתה להאריך בתפלה שישראל נתונין בצרה דבר אחר מה תצעק אלי עלי הדבר תלוי ולא עליך כו' ע"כ, וברמב"ן: מה תצעק אלי שהיית צריך לשאול מה תעשה ואין לך צורך לצעוק כי כבר הודעתך ואכבדה בפרעה ע"כ, היוצא מזה, שיש מצב שהישועה בטוחה אלא אינו יודע איך להתנהג ואז אין צריך תפלת צעקה אלא בקשת חנינת דעת מה לעשות בדרך אמונה.

(שם)

כל המחלה אשר שמתי במצרים לא אשים עליך וגו'. (טו. כו.), בהגדה של פסח נחלקו התנאים כמה מכות נזכרו בפסוקים, רבי יוסי הגלילי אומר מנין אתה אומר שכל מכה ומכה וכו', ובביאור מחלוקת התנאים להוסיף במנין המכות, איתא בשם הגר"א ז"ל דהרי הקב"ה הבטיח כל המחלה אשר שמתי במצרים לא אשים עליך, וא"כ כל כמה שמוסיפין במכות של מצרים, ההבטחה יותר גדולה להיותנו שמור מהם ע"כ. ולכאורה אף דלכו"ע היה אותו הסכום של המכות, ולא נחלקו אלא בביאור הדרשה, צ"ל דאפילו הכי אם מפרטים אותם עפ"י דרוש הפסוקים, יותר מתקיימת ההבטחה להנצל מהם.

(מתוך הגדה של פסח 'מבית אב')

החדש, כאשר תשמע בישן תשמע בחדש היא השגת המדרגות זה אחר זה וזה בתוך זה ע"י היגיעה לפום צערא אגרא והוא הנקרא המתקה ע"י מר במר.

והיא היא ההוראה שנתן להם הקב"ה שם דייקא, שיוודע להם למה לא הועילה לעמוד להם דרגתם שזכו להם בקריעת י"ס. והוא מובן לפי מה שאמרו בגמרא שבת (דף טז:) שניתנו להם מקצת מצוות במרה, שבת כיבוד או"א ודינים. ולמה דייקא אלה? י"ל כי אלה כבר היו בידם מקודם, שבת נהגו גם במצרים, כדאיתא במדרש (ע"י במדרש לעיל א, כח) שהיה להם מקבלת אבותיהם, וניתן להם שבת מנוחה גם משעבוד מצרים, וכיבוד או"א ודינים דברים מקובלים הם כמובן. להגיד כי דוקא מאלה דרך עלית המדרגות, ממה שיש בידם כבר.

ויש מדרגות בשמירת שבת, וכדאיתא באורך בספר המספיק לרבינו אברהם בן הרמב"ם כי אפשר לשמור שבת בבחינה פשוטה שלא יעשה מלאכה, ויש שמגיע ע"י שמירת שבת לידי שלמות האמונה בבורא ית"ש במעשה בראשית, ויש שזוכה בו לשלמות מדרגת הקדושה של שבת קדש, וכן במצות כיבוד או"א אם כי היא מן המושכלות יגיע עי"ז לדרגת שלמות - השווה מוראם למורא שמים. וכן בדינים שבין אדם לחבירו שבדקדוק ההלכות של נקי כפים נאמר מי יעלה בהר ד' ומי יקום וגו' נקי כפים ובר לבב, וכמש"כ בבית אב על התורה בפרשת קדושים ששם נאמר קדושים תהיו איש אביו ואמו תראו ואת שבתותי תשמורו וגו', דדייקא מאלה שורש הקדושה לאדם, ההתבוננות והדקדוק במה שמקובל לאדם כבר, הנחת תפילין בכל יום וקריאת שמע, שם שורש החסידות, לא בהנהגות וחומרות שהם מחוץ למדרגתו אשר בהן דומה למי שלובש בגד גדול ממנו שלבסוף יפול מתוכו. וכל זה בכלל דרשתם האמורה אם שמוע תשמע אם שמעתה בישן תשמע בחדש, וכלי מלא מחזיק כלי ריקן אינו מחזיק.

והוא גם ענין המן, דאיתא למה נקרא שמו מן שאמרו מה הוא, אתמהה וכי משום כך נקרא שמו מן ולא ניתן שם אחר ללחם מן השמים? אבל

רוה"ק עיי"ש. וכל זה לא היה מצבם של ישראל בזמן קריעת י"ס, כי מצד מדרגתם העצמית לא היו ראויים כלל לגלוי שכינה זה, והוא דייקא מה שרמזו חז"ל באמרם ראתה שפחה וכו' שאפילו השפחה שודאי לא היתה לה מדרגה ראויה לכך אעפ"כ ראתה למעלה מדרגתה, בבחינה זו היה הגלוי לכלל ישראל, כי אכן לפי מצבם היו שפיר שייכים להתלוננות וע"כ לא עמדה להם הדרגה שזכו לה בדילוג וקפיצה, כי יגעת מצאת תאמין, לא יגעת ומצאת אל תאמין (מגילה דף ו:), ובהכרח צ"ל שמצא, דאל"כ מאי ס"ד שמצא, אלא שהורונו חז"ל בזה שידע שמציאה זו בלי יגיעה בקודמת אינה מציאה מקוימת כי לא תתקיים בידך, אל תאמין שהיא שלך.

ובודאי גם כלל ישראל עצמם נצטערו ע"ז והתפלאו על עצמם איך יתכן שאחרי הגלוי והשירה יתלוננו על מים. ועל כן הראה להם הקב"ה חוק ומשפט מהו דרך עליה וכיצד תתקיים לאדם מדרגתו - שם שם לו חוק ומשפט ושם נסחו, כדאיתא במדרש (בראשית רבה נה, א) ד'נסהו' מלשון הרמה כנס של ספינה, ששם לימדם הקב"ה דרך קנין מדרגות, והוא כי המים היו מרים והיו צריכים להמתק והיה מסתבר שיגלה להם הקב"ה מים מתוקים אחרים, אבל לא כן אלא הראה להם הקב"ה עץ וימתקו המים, שהמים המרים בעצמם מתיקתם נמצא בתוכם וכמו שאמרו (במדרש נ, ג) שנמתקו ע"י מר במר.

ופי' עפ"י מה דאיתא בבבא קמא (דף פב.) אין מים אלא תורה, שהלכו ג' ימים בלי תורה, וע"כ תקנו לקרוא בתורה ב' וה'. ולכאורה מה שייך דרשה זו לכאן שכתוב ויורהו ד' עץ וימתקו המים. אלא הביאור כמש"כ המפרשים שהעץ הזה היה שם מעיקרא להמתקת המים והקב"ה רק הראהו וגילהו למשה כי הוא שם, כי כן הוא דרך לימוד ועליה בתורה, שהחדש נמצא בתוך הישן ומתגלה על ידו, וכמידת תסבוכת הסוגיא וקשויה וכגודל היגיעה בפתרונה ועוצם העיון כן תגדל זהרת אורה של הסוגיא עד שלבסוף יוציא ממנה תלי תלים של הלכות חדשות, וכמש"נ בפרי עץ חיים להרמח"ל במש"כ כה דברי כאש נאום ד' כהאש הטמונה בגחלת וכאשר תתלהב הגחלת תוציא גווני להבות, כן כאשר תתעמק בישן כן תמצא

הלמדן ישבע תענוג נפלא בהאמר לו הבנה ברמב"ם. כן היה השגת כל אחד לפי מה שהוא [וחז"ל רמזו זה במשל כי טעמו של מן לפי דעתו של האוכל לטעום טעם לחם בשר או דבש כ"א לפי דעתו ותשוקתו השיג], וע"כ לא שייך ליתן למן שם אחר זולת זה, להורות כי זה גופא מעלת המן, שכ"א לפי השגתו ומדרגתו בחכמה זכה בו לתוספת טעם והשגה, והוא נפלא (עי' עוד בספר בית אב שיחות החדש פרשת בשלח מאמר א).

הענין עפ"ש"כ ברמב"ן (טז. ו.) כי המן מזון רוחני דהיינו השגה רוחנית שהשביעה נפשם בצחצחות השגה עליונה עד שגם גופם שבע מגודל זיו החכמה. וכמובן צ"ל שכ"א השיג לפי השגתו ומדרגתו, כמו שמי שיודע רק חומש יהנה מדבר דרוש בפסוק אבל אם יגידו לו ביאור בגמ' ומה גם פשט ברמב"ם לא יהנה מזה כלל, לעומת זה בעל גמרא ישמח בביאור הגון בסוגיא אבל עדיין רחוק מהנאה אם ישמע חידוש ברמב"ם, משא"כ

לרבים השואלים

לרבים שביקשו העתק ממשא מרן רבינו שליט"א בעת הכינוס הנפלא "נשי הרמה" שהתקיים במוצש"ק פ' בא העל"ט, הננו מודיעים שאנו עושים מאמצים לערוך הדברים ולפרסמם, ואלו שרשומים במערכת כמנויים, יקבלוה בס"ד מיד בגמר העריכה